

En gammel Gymnasts Ungdomsminder.

Når man bliver gammel, er det vel naturligt, man atter og atter kommer til at mindes de svundne Aar, ikke mindst Ungdomsårene! Der er så meget at takke for, men samtidig skammer man sig over, man ikke fik udrettet mere. — Mine Minder om dejlige Ungdomsår er meget rige, idet jeg havde den store Lykke at komme under ædle kristne Menneskers Påvirkning. Mennesker, der tildels kom til at lede min Livsvej og blev Idealer, jeg gjerne vilde ligne. — Må jeg fortælle Snoghøj-Elever lidt om nogle af disse.

Da jeg var 12 År gl., læste jeg på egen Hånd J. C. Tuxens: Stjerneverdenen og var meget optaget heraf. Min Far forærede mig et Stjernekort, der kunde indstilles efter Datoer. Som jeg nu en Aften sad og syslede med dette, kom Poul la Cour ind i Stuen. Da han så, hvad der optog mig, sagde han: »Nu går vi to op på Tårnet og kigger Stjerner!« Så tog han mig lille Pige i den ene Hånd, en Lygte i den anden, og vi gik op på Tårnet, hvor den vidunderligste Stjernehimme hvælvede sig over vore Hoveder, og la Cour viste mig nu det ene Stjernebillede efter det andet, han ligesom førte mig ind i Universets uendelige Rige, — han lærte mig at *undres*, men samtidig styrkede han mig i Troen på, at bagved det alt sammen var Skaberen. Sådan var la Cour altid rede til

Hjælp, selv om det kun var et Barn, altid pegende på, at »det mindste, Gud har skabt, er stort og kan hans Magt bevise.« Fra den Aften på Tårnet blev la Cour min personlige Ven og elskede Lærer. Denne Poul la Cour var, det tør jeg godt sige, Førstemanden, Drivkraften blandt den Flok af Mænd og Kvinder, der i 1884—85 tog imod den Lingske Gymnastik og dermed lagde den op i et så højt Plan, det gav os noget stort at stræbe efter.

25. Februar 1884 var la Cour til Stede ved Indvielsen af den smukke Gymnastiksal i Vallekilde, dér så han for første Gang Lings Gymnastik og blev så betaget deraf, han måtte have den indført i Askov og i de danske Skytte- og Gymnastikforeninger, i hvis Overbestyrelse han sad. — Den Februardag holdt *Ernst Trier* et glødende varmt Foredrag om P. H. Ling og hans Gymnastik, den han gennem N. H. Rasmussen havde lært at kende. Trier brugte da Ordet: »det *gudsbilledlige*«, der skulde kaldes på gennem denne rene, formgivende Gymnastik, at Legemet kunde blive en værdig Bolig for Sjælen. Det Ord greb la Cour stærkt, han har brugt det mange Gange senere, det blev et Mål for os at gå ind i en Gerning, der kunde være med at gøre os rene, stærke, lydige og gode. Selve Ordet blev ofte brugt af la Cours Elever, det lå dybt i min Sjæl som et stort Ideal, men det var mig så helligt, jeg næppe turde udtale det.

Men samtidig med den Lingske Gymnastiks Komme kæmpedes der en Kamp for Kvindens Frigørelse på mange Fronter, det må forstås som Baggrund for den Begejstring, hvormed vi tog fat i Gymnastiksalen. Kvinderne trængte til *Frigørelse*, vi var underkuede på næsten alle Områder, havde langt fra de samme Rettigheder som Mændene. Tænk på de frygtelig snærende Dragter, der hæmmede Legemets

naturlige Udvikling og dets Funktioner, og hvor få Kvinder med Evner og stærk Læsetrang fik denne tilfredsstillet. Mange udmærkede Kvinder og enkelte Mænd så, hvor lænkebunden Kvinden var. Så stod de frem, Frederika Bremer i Sverige, Mathilde Fibiger herhjemme, der i 1854 udgav: Clara Raphael, 12 Breve, med Forord af J. L. Hejberg. De vakte voldsom Opsigt og satte en Debat i Gang om Problemet: »Kvindens Frigørelse«, der strakte sig langt frem i Tiden. Her hævdedes jo for første Gang i Danmark Kvindens Ret til frit at udvikle sin Personlighed. Det første Lynglimt på den underkuede Kvindes Himmel! Det så og forstod Fr. Bajer, og sammen med sin udmærkede Hustru stiftede han 1871 »Dansk Kvindesamfund«, en Forening, der mer end nogen anden har hjulpet os frem, taget den ene lille Skanse efter den anden, til vi nu snart har fået de samme Rettigheder som Manden; men Kampen var hård og langvarig. Et Exempel: En af min Moders Ungdomsveninder, Pædagogen Frk. Kirstine Frederiksen, en af de første Kvinder, der tog en udmærket Lærerindeexamen, havde lært sig Stenografi til Fuldkommenhed. Hun søgte Plads som Rigsdagsstenograf, men kunde ikke få den, *fordi hun var Kvinde!*

Og jeg må nævne Frk. Zahle, der så Nødvendigheden af, at Kvinderne fik Lov at lære noget ordentligt. Hvor kæmpede hun ikke tappert for den højere Pigeskole. Kvindeseminarier, Studentereksamener, Kursus for Kvinder o. s. v. Hun sejrede stort og dygtigt, fuldtud Kvinde, som hun var. De bedste både mandlige og kvindelige Lærerkræfter knyttede hun til sit Institut, meget tidligt brugte hun Legemsøvelser. allerede i Årene 1867—73 var Frk. Erna Drachmann, gift Juel-Hansen, Lærerinde i Gymnastik. År 1864 havde en svensk Gymnastikdirektør Nycander, der havde et sygegymnastisk

Institut i København, bedt Frk. Zahle, om han måtte indføre den Lingske Gymnastik i hendes Skole. Hun forstod straks, at Målet med denne var at udvikle det menneskelige Legemes Sjæl og Ånd, men tillige, at her måtte gåes frem med stor Varsomhed. Frk. Zahle ønskede Gymnastiken ledet af Kvinder, helst af Børnenes egne Klasselærerinde, og derfor sendte hun Frk. *Anna Hjort* som Elev til Nycander. Frk. Hjorts store Evner og Iver for det nye Fag gjorde, at Sagen for Alvor blev taget op. Gymnastikdragter anskaffedes, og Gymnastik blev nu et obligatorisk Fag ved Institutet. 1869 udgav Nycander og Frk. Hjort en Lærebog i svensk Gymnastik; men den måtte vi, der senere satte os ind i Lings Gymnastik, smile ad, nej, på det Tidspunkt viste den af Fru Drachmann eller såkaldte franske Kvindegymnastik sig bedre egnet. Den fik hurtig Udbredelse også til vore Højskoler, hvor Øvelsen med Kuglestænger og Stokke morede os meget, også de krævede Gymnastikdragt. — Frk. Zahle opnåede gennem sit enestående Livsværk at løfte Kvindernes Skoleuddannelse op i et højt Plan. Selv var hun meget stærkt påvirket af Grundtvig, og det gjorde hele Undervisningen friere, gladere, mere fortællende end andetsteds.

I August Måned havde vi på Askov i en lang Årrække et 14 Dages »Lærermøde«, som det kaldtes. Her mødtes mange af disse Fremskridtkvinder, adskillige fra Frk. Zahles og Frk. Langs Skoler i Silkeborg med flere andre bl. a. Baronesse Astrid Stampe Feddersen, Ida Falbe Hansen, Jutta Boysen Møller med Datteren Eli, senere kendt Kvindelæge, og Nanna Berg, senere Fru Kristensen-Randers. En sådan Samling Kvinder gav Anledning til mange interessante Diskussioner om Kvindesagen, hvor vi, der var opvoksede i lykkelige Hjem, fik Øjet åbnet for de mange Kvinder, der led for-

færdelig Uret, også fra Lovgivningsmagtens Side. Vi forstod, vi måtte kræve Ligeret med Manden i Kampen for Tilværelsen.

På dette Tidspunkt var det, den Lingske Gymnastik holdt sit Indtog for Alvor i Danmark, og nu var det Højskolen, der med Ernst Trier og la Cour gik i Spidsen. Vi følte, denne Gymnastik vilde hjælpe os at løse strammende Bånd, gøre os stærke, frie og glade. Hele denne Baggrund må med, når vi vil forstå Gymnastikken fra hine Dage. Ling selv har jo delt sin Gymnastik i Pædagogisk, Militær, Sygegymnastik og *Eстетisk* Gymnastik, nogen speciel Kvindegymnastik har han ikke udformet. — Men med alle de ny Frigørelses-Tanker, der nu kom frem, fulgte jo den Vanskelighed, at vi måtte bede Mændene hjælpe os, hvad de visselig gjorde smukt og gerne.

Men mange af vort Køn fandt nu, at vi også i det *ydre*, i Dragt og Væsen skulde ligne Mænd, og derved opstod den kedelige Emancipations-Bevægelse, der på mange Måder måtte skade os.

Nutidens unge Kvinder kan sikkert umuligt sætte sig ind i den forunderlige Glæde, det var at komme i en Gymnastikdragt, hvori man kunde røre sig frit, selv om Ærmerne var lange, og Kitlen gik nedenfor Knæerne. Folk fandt jo denne Dragt upassende, og der gik mange Aar, inden vi kunde tage Øvelser i Haven. Men hvor var det dejligt at føle Kræfterne vokse ved Armgang i Bom, Klatren i Tov og de mange herlige bundne Spring, der krævede Mod og Behændighed. Vi havde jo kun som Børn prøvet at shippe, det tillod Anstændigheden *ikke* voksne Piger, og Dragterne tillodes endnu mindre. Og Ligevægtsgang på Bom i Hovedhøjde — det krævede vel nok Mod! — men vi så jo Resultater, og

vi fik Tro på, at vor Energi vilde vokse, så vi muligt derved kunde blive sundere, dygtigere Kvinder, villige til at lystre en given Ordre og arbejde, hvor vi blev sat. Det var vidunderligt at blive et Nummer i Rækken, føle Lederens Evne til, gennem sin skønne Kommando, at give os Del i alt det, der glødede i hende. Takt, Retning, Samarbejde, Skønhed var Ord, der prægede sig i os.

I 1885 blev jeg Sally Högströms begejstrede Elev på Vallekilde. Jeg bad da Far, om hun måtte komme til Askov næste Sommer, og denne Tanke støttede la Cour i høj Grad. Han var jo som nævnt i Februar 1884 blevet grebet så stærkt af, hvad han havde set på Vallekilde, at han i Efteråret 1885 i Spidsen for 11 andre danske Lærere drog til Lund for under Kaptajn Norlanders Ledelse at sætte sig ind i det Lingske System. Norlander havde i to Vintre gæstet Danmark med en Flok Studenter, der var bleven mødt med stormende Jubel, hvor de kom frem. Norlander gav nu uden Vederlag dette Kursus, der kom til at betyde så meget for Gymnastikkens Fremgang i vort Land. Blandt Deltagerne bør jeg særlig nævne K. A. Knudsen, som alle vi Gymnaster skylder megen Tak for hans mægtige Arbejde for den Lingske Gymnastik; men iøvrigt var Povl Bjerge og min Broder Jens Schrøder også blandt »Tylvten«, og det medførte, at der her i Askov blev taget vældig fat med Gymnastik. Karlene blev delt i 2 Hold med hver sin af de to yngre Lærere som Leder 1 Time daglig, og så var alle Karle samlede til Gymnastik $\frac{1}{2}$ Time hver Aften før Aftenforedraget under la Cours Ledelse. Min Broder havde desuden et bril-lant Drengehold og efter Jul et Par Måneder et stort Hold Delingsførere. Jeg ledede de kvindelige Elever, men Karlene fik aldrig Lov at se herpå, det var alt for upassende.